

A LEGFONTOSABB STRATÉGIÁK

A MAGASABB LAKTÁCIÓS CSÚCS ELÉRÉSE ÉRDEKÉBEN I.

Dr. Dégen László
Dr. Monostori Attila
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

A tranzíciós időszak fontosságát a tehén életében nem lehet elégszer hangsúlyozni. Ha elrontottuk, akkor nagyjából egy évet kell várunk arra, hogy helyrehozzuk, amit elrontottunk. Ha túl nagyot hibáztunk, lehet már lehetőségünk se lesz arra, hogy egy magasabb laktációs szintre emeljük a tehenünket. A következő lapszámokban sorra vesszük azokat a stratégiákat, amelyek kulcsszerepet játszanak abban, hogy nagyobb laktációs termelést érjünk el. A Noah Litherland (2011, 2019) által legfontosabbnak tartott 10 stratégiát fogjuk egymás után sorra venni a listát követve és kiegészítve. Vegyük sorra először a Litherland gondolatait és az általa felállított listát.

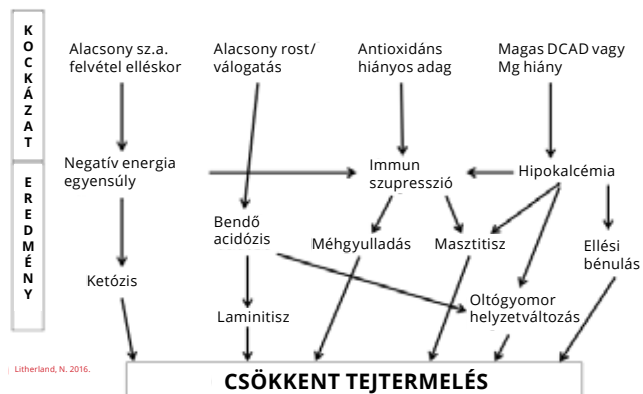

Nagy ráhatása van a jól induló laktációnak és az azt követő ellés utáni időszaknak arra, hogy a tehén jó egészségi állapotban maradjon, jól teljesítsen a laktációjában, a reprodukciója is rendben legyen, és profitot termeljen a tehén. Laktációs csúcsnak hívjuk azt a legnagyobb mért tejtermelést a tehén laktációjának első 150 napjában, amit meghatároz a szárazonálló időszak és a frissfejős

időszak takarmányozása és menedzsmentje. A laktációs csúcs a jelzője annak, hogy a tehén milyen választ adott a takarmányozási menedzsmentre a szárazonálló időszakban, elléskor és a frissfejős időszakban.

A legtöbb tehén eléri a laktációs csúcst a laktációja 45-90 napja között, majd az idő múlásával csökken a tejtermelése. Gyakran használt hivatkozás, hogy minden egyes kg emelkedés a laktációs csúcsban 200-250 kg többlet tejet jelent az egész laktációra vetítve. Könnyen belátható, ha megértjük a tranzíciós időszak takarmányozását és menedzsmentjét. A takarmányozási és metabolikus, valamint egyéb állategészségügyi interakciók hatását a laktációs csúcsra az 1. ábra mutatja. Például az alacsony rosttartalom vagy a válogatás kockázata bendőacidózishoz vezethet, ami lábproblémát vagy oltógyomor-helyzetváltozást okozhat, és ezek bármelyike csökkenti a laktációs csúcsot.

1. ÁBRA AZ ELLÉS ELŐTTI KOCKÁZATI TÉNYEZŐK ÉS AZ ELLÉS UTÁNI KÖVETKEZMÉNYEK

Az alábbi legfontosabb 10 stratégia, ami növeli a korai laktáció és a laktációs csúcs tejtermelését.

1. Indítsa a tehenet egy sikeres szárazonállással

Számos kutatási eredmény támasztja alá a szárazonállási időszak takarmányozásának és menedzsméntjének a hatását. Ha valaki nem elégedett a tehene teljesítményével, akkor kezdje a szárazonállási időszak kiértékelésével.

- Tartsa a szárazanyag-felvételt (12,7-14,5 kg/nap).
- Kerülje az energia túletetését.
- Kerülje el a testkondíció növekedését.
- Optimalizálja a komfortot.
- Figyeljen oda a lábak egészségi állapotára.

2. Előzze meg a szubklinikai hypokalcémia kialakulását

Csökkentse a kockázatát a szubklinikai hypokalcémia kialakulásának a laktáció első hetében. Az alacsony vércalcium szint (<8,0 mg/dL) pozitív korrelációt mutat a következőkkel:

- Ketózis
- Megemelkedett szomatikus sejtszám
- Elhúzódó involúció
- Méhgyulladás
- Csökkent takarmányfelvétel
- Tejtermelés-csökkenés

3. Optimalizálja a takarmányfelvételt közvetlen az ellés után

- Biztosítson 38-57 l meleg vízben oldott drencset.
- Biztosítson hozzáférést friss TMR-hez.
- Biztosítson 2,2-4,5 kg lucernát vagy fűszénát.
- Tartsa a jászlat tisztán és friss takarmányt kínáljon.

4. Optimális komfortot biztosítson

Optimalizálja a tehenek komfortérzetét a frissfejős csoportban.

- A férőhely kihasználás 80-85%-a legyen a kapacitásnak.
- Legyen a tehen 14-21 napig a friss fejős csoportban.
- Biztosítson 76-91 cm jászolhosszt / tehen.
- Minimalizálja a szociális rangsorból fakadó stresszt (különösen az első laktációsoknál).
- Kerülje el, hogy a tehenek el legyenek izolálva a csoporttársaiktól.
- Investáljon abba, hogy a nyári hőstresszes napokon hűteni tudja a teheneket a szárazonálló és tejelő csoportokban.

5. Biztosítson egészséges bendőműködést, előzze meg az acidózist

- Biztosítson hozzáférést jó minőségű lucerna vagy fűszénához az ellés utáni 5 napban. A korai laktációs adagnak jó minőségű fermentálható rostot (31-35% NDF) kell tartalmaznia.
- Tartsa fent a bendőben a rostos uszadék kialakulását egyenletes takarmányfelvétellel. Előzze meg, hogy a jászol üres legyen.
- Biztosítson szabad hozzáférést a bendőpufferhez és

kövesse nyomon a bendőpuffer fogyását.

- Minimalizálja a kockázatát annak, hogy az állatok takarmányfelvétele hektikus legyen (vagyis egyszerre túl sokat egyenek és azt követően ne egyenek), vagy válogathassanak a TMR-ből és így bendőacidózis alakuljon ki.

6. Azonosítsa be azokat a teheneket, amelyeknek korábban metabolikus vagy valamilyen egészségügyi problémája volt

Azoknak a teheneknek, amelyeknek korábban ellési bénulása, ketózis vagy tőgygyulladása volt, nagy valószínűséggel újra lehet ilyen problémájuk. A megkülönböztetett figyelem lehetőséget biztosít arra, hogy megelőzze ezeknek a problémáknak az ismétlődését. Például az ikervemhes teheneket és vemhes üszöket tegye előbb a szárazonálló csoportba. Nagy számú megfigyelések alapján 7-10 nappal korábbi ellésre számíthatunk náluk.

7. Bírálja a testkondíciót

Az újabb ajánlások 3,0-3,25-os testkondíciót javasolnak az elléskor a korábbi 3,5 helyett. Előzze meg, hogy a testkondíció 4,0 fölötti legyen. A 0,5-1,0-gyel alacsonyabb testkondíció még elfogadható az állomány variabilitását figyelembe véve. Ez a biztonsági ráhagyás segít elkerülni a túlkondíciót és azt, hogy:

- nagyobb legyen a kockázata a ketózis és zsírmáj kialakulásának,
- gyakrabban nehezen lehessen újra termékenyíteni a tehenet.

8. Használjon takarmányadalékokat

Potenciálisan a frissfejős csoportnál a legjobb a takarmányadalékok megtérülése. Független kutatási eredmények az alábbi takarmányadalékok használatát javasolják:

- Ionoforok (növelik a hozzáférhető glükózt).
- A bendővédett kolin javítja a máj egészségi állapotát és a májfunkciót.
- A védett aminosavak segítenek kielégíteni az aminosav szükségletet anélkül, hogy túletetnénk a fehérjét.
- A védett zsírikgészítés növeli az energiafelvételt.
- Az élesztőkultúra stabilizálja a bendőfermentációt.

9. Kerülje az antinutritív faktorokat

Az antinutritív faktorok a penészes takarmány, vadélesztő és rosszul fermentálódott takarmány. Penészgomba szám >100.000 a telep valószínűleg csökkenti a takarmányfelvételt és az adag emészthetőségét.

10. Etessen megfelelő mennyiségű antioxidánst

Az antioxidánsok (mint pl. E vitamin és Se) segítenek az oxidatív stressz csökkentésében. Oxidatív stressz lehet a túlzott zsírmobilizáció, gyenge levegőminőség, betegség és sérülések. Ezek mind rontják az immunrendszer működését.